

Píseň: EZ662 + modlitba; Oddíl k výkladu: Sd 14

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme začali příběh Samsonův. I úvod k Samsonově příběhu uvádí do širší situace, do níž se Samson narodil: Neplodným rodičům, při útlaku Pelišťejců, za Boží svobodné milosti a takřka navzdory muži. Boží posel se opakovaně zjevuje Samsonově matce a otec se později bojí o svůj život, když pochopil, s kým měl tu čest. Byla to jeho manželka, kdo ho strážlivě a bděle uklidňoval - proč by se jim Hospodin dával poznat a sliboval jim potomka, kdyby je po tomto setkání usmrtil?

Zdůrazňoval jsem podobnost úvodu Samsonova příběhu a Ježíšova. I jejich pokračování budou mít nejednu paralelu. V první řadě je však příběh pokračováním příběhu Jiftáchova - v Samsonově příběhu je také bezejmenná žena, a je vlivnější na jeho průběh než muž. A i v Samsonově příběhu hrají ženy významnou roli.

Samsonovy oči

Dospělý Samson ponoukaný Duchem Božím sestoupil¹ do Timnaty. Timnata byla pelištejským městem nedaleko pobřeží Středoziemního moře. Tam se mu zalíbila jedna z pelištejských žen.

Dle tehdejších tradic sňatek domlouvali otcové - tak i Samson žádá svého otce. Ten však zve Samsona k výběru ženy z israelského lidu. Pelišťejci jsou přece nepřátelé, utiskovatelé (Sd 13, 1), neobřezanci!

¹ Stejný termín je pravidelně užíván také pro Egypt. Zprv proto, že Israel je hornatý a tedy výše než okolní země - i Pelišťejci sídlili v úrodných pobřežních nížinách. Zadruhé chce toto slovo vyjádřit sestoupení nejen geografické, ale také kvalitativní, zejm. nábožensky. Dnešní čtenář toto dobře zná v pocitu vystoupení do hor - jakoby byl Bohu blíž.

Náboženská antropologie pak podporuje toto vnímání: Čím pohodlnější podmínky člověk k životu má, tím snadněji uvěří iluzi, že nikoho nepotřebuje. Že si vystačí sám. Že ve světě nepůsobí nadlidské mocnosti. V horských oblastech je takový pohled očividným nesmyslem. Srv. i dnešní výstupy například na Mt. Everest - plně se podřizují počasí.

Samson však praví, že v *jeho očích* je tato žena ta pravá. Jde o důležitý bod Samsonova příběhu. Samsonův důraz na *vlastní oči* je protikladem důrazu na *Hospodinovy oči* - jak to refrémem vyjadřují zejm. knihy královské (1Kr 11, 6+14, 22+15, 5 atd.). Avšak již od Genesis až po poslední SZ knihu jde o důležitý zvěst celé Bible: Jde o to, jaké jsou věci v Božích očích. Ne lidských. I kdyby šlo o nazíra.

V knize Sd pak nalezneme toto sousloví také opakovaně (např. Sd 2, 11+3, 7+4, 1 atd.). Samson však trvá na svém pohledu. Na svém názoru. Kam vlastní lidský pohled zavede naznačuje už dnešní příběh - tím spíše zbytek Samsonova příběhu.

Jak aktuální je tak opět zvěst knihy Soudců!

Samsonovy oči pak budou hrát důležitou roli také později. Na začátku jeho příběhu jsou jeho oči pro něj velmi důležité - v závěru o ně přijde. A přesto v závěru bude schopen hledět očima Božíma - možná konečně, možná proto, že nemá ty biologické své...

Autor příběhu však ujišťuje, že navzdory Samsonově důrazu na vlastní pohled drží celou situaci ve své ruce Bůh (v. 4). Samsonův egocentrismus se stane zápletkou pro Samsonův boj právě proti Pelištejcům. Tedy záminkou pro vysvobození Israelců takovým způsobem, že Pelištejci budou bez diskusí agresory a „těmi špatnými.“

Samsonovi rodiče

Rodiče Samsonovi sňatek dovolili. I zde si nechme líbit aktuálnost a modernost biblických vyprávění - jde o sňatek smíšený kulturně, etnicky i nábožensky. A rodiče ani jednoho ze snoubenců z toho nedělali žádný velký problém. A to ačkoli šlo o zneprátelené národy!!! I zde vizme podobnost s příběhem Ježíšovým, s kazatelem lásky také vůči nepřátelům.²

Lev

Po cestě do Timnaty potkal osamělého Samsona lev. Důraz na Samsonovu osamělost zazněl už v předchozí kapitole, vrací se nám

² Srv. například také příběh Romea a Julie.

v dnešní a bude se vracet znovu a znovu. I zde je pozdější příběh Ježíšův paralelou k příběhu Samsonově.

V asyrské kultuře, která později zničila Severní Israel, byli králové znázorňováni jako přemožitelé lvů. Na asyrských reliéfech lva dokonce přemáhali holýma rukama tím, že lva roztrhli. V babylónské kultuře měli někteří démoni lví hlavu. V Bibli podobně - lev bývá někdy symbolem zla, ale ne automaticky a výhradně.³

Lev je tedy v israelské kultuře vnímán jako silné a nebezpečné zvíře - jako král zvířat, kterému v tamním podnebí nebylo rovno. Proto byl někdy také demonizován.

Po asyrském příkladu Samson lva roztrhl. Ačkoli nebyl králem. Narážka na Israeli nepřátelskou asyrskou a babylónskou kulturu by tedy měla být zřejmá. Samson však lva neroztrhl ve své síle, ze svého pohledu a názoru, nýbrž v síle Ducha Božího. Také v opaku k Samsonově důrazu na vlastní oči v úvodu oddílu.

Příběh tím také prozrazuje, že Samsonova síla nebyla zřejmě úplně pod jeho kontrolou - zřejmě jí nedisponoval trvale, ale jen ve vypjatých situacích a vždy z Božího rozhodnutí.

Zajímavé je, že po zabití lva si již Samson domlouval sňatek sám (v. 7).

Svatba

Po zásnubách byl čas na svatbu. Po cestě do Timnaty se Samson zastavil u zabitého lva - a co jeho oči neviděly?! V demonizovaném nepříteli, v nejvyšší trofeji přírodního nepřítel dané oblasti byla sladká odměna: Včelstvo a med.

Bible znovu a znovu odmítá asyrské a zejm. babylónské náboženství (nápadně v Gn 1). Často si s z nich dělá i legraci. I zde je tomu stejně. Lev jako démonický nepřítel a Zlo samo je v Hospodinově náboženství klidně zdrojem sladkosti, dobra, prospěchu. Tomuto náboženství je zcela cizí zápas jakéhosi nejvyššího božstva s jakýmsi nejvyšším (nebo nejhlubším?) zlem.

³ Je také symbolem síly a zdatnosti, není automaticky demonizován, jak je tomu právě v pohanských kulturách. Juda je lví mládě (Gn 49, 9), síla israelského lidu je přirovnávána ke zvedajícímu se lvu (Nu 23, 24), král budí hrůzu jako lev (Př 20, 2) atd.

Hospodin je zcela svrchovaný a není jemu rovného! I ze zla a zlého dokáže učinit dobré. A zejm. usiluje člověka vysvobozovat z otroctví svých očí, pověr a nedobrych zvyků.

Celá historka se lvem je také přípravou dalšího příběhu. Je velmi důležité, že Samson o něm neřekl ani svým rodičům (v. 6), že v něm našel med (v. 8-9) a že ho vůbec potkal a zabil (v. 5-6).

Při svatební hostině totiž dal pelištejským družbům, které mu přiřadili, hádanku (v. 12-13). Bylo tradiční, že snoubenec měl svou „družinu,“ která ho měla „chránit“ na „nepřátelském území,“ na něž si šel pro nevěstu. V Samsonově případě mu byla tradičně přidělena symbolická „družina“ snad také proto, aby ho zastavila, kdyby se Israelec (tedy nepřítel) Samson rozhodl s místními Pelištejci (tedy nepřáteli) bít.

Samson však prokazuje, že je nepotřebuje - hádanku dává v první řadě své „družině.“ A chystá se na nich získat kořist, jak to bývá zvykem po boji. Avšak bez jakéhokoli násilí - prostou sázkou. Pelištejci pyšně souhlasili - ale hádanku nedokázali rozluštit ani za celý svatební týden.

Tak se tato družina rozhodla vydírat Samsonovu snoubenku (v. 15). Ta si tak měla vybrat mezi hloupou chlapeckou sázkou na svatbě a upálením sebe a celé své rodiny. Samozřejmě, že se rozhodla tak trochu podrazit svého manžela-Samsona. Myslím, že se rozhodla zcela správně! První Samsonova žena není negativní postavou.

Tou jsou Pelištejci a zejm. jejich náboženství. Vždyť co je to za náboženství, že nezabrání mužům vyhrožovat novomanželce na její vlastní svatbě smrtí? Kvůli hloupé sázce do které je nikdo nenutil?

Samson však neprozradil hádanku ani její řešení ani vlastním rodičům. Tak se bránil prozradit také své pelištejské manželce (moudrý to muž!). Ta ho však nakonec přinutila svým vytrvalým, plačtivým nátlakem (v. 17).

Samson však nebyl hloupý. Ve chvíli, kdy po týdnu „najednou“ jeho protivníci „vymysleli“ odpověď, navíc nedlouho poté, co ji prozradil své manželce, dal si dvě a dvě dohromady:

Jeho manželka jim vyzradila odpověď. Samson je podezřívá ze smilstva (v. 18) - v tom se však hluboce mýlí. Jeho manželce šlo o život její i celé její rodiny.

Z Timnaty pak Samson sestoupil ještě níže do Aškalónu⁴ a tam zabil třicet Pelištejců. Obral je o kořist, jak to po bitvě bývá zvykem. Ale kořist si neponechal, jak se sluší na nazíra. Kořist rozdělil mezi ty, kteří jeho hádanku rozluštili sami.

Jeho manželku pak dostal jeden z jeho družbů. To bude zápletkou dalšího příběhu.

Závěr

Dnešní příběh je předobrazem celého Samsonova příběhu. Samson bude zabíjet Israelci běžně démonizované Pelištejce. Bude tak činit sám a opuštěn. Jeho ženy ho budou zrazovat - ačkoli z různých důvodů. Ale bude jim společné, že jejich kultura a náboženství je nedokázou ochránit.

Avšak my vzpomeňme na Jiftáchovu dceru, která dopadla velmi podobně v israelském prostředí! Náboženská praxe Israelců-laiků nebyla o tolik jiná než pelištejská! I Jiftáchovi byl jeho pohled důležitější Božího. I v tom opět zní velmi aktuální zvěst...

Že jde opět v první řadě o zápas náboženský, je snad zřejmé. A půjde o něj také dál. Pelištejci a jejich kultura, jejímž základem je vždy náboženství, jsou vykresleni jako skuteční pohané: Pyšní, arogantní a neštítící se ničeho. Snoubence hrozili upálením na její vlastní svatbě, protože prohráli svou vlastní hloupou sázku.

Avšak Samson je vykreslen jako sice nazír, ale s vlastním „máslem na hlavě:“ Ženu vybíral dle *svých očí*, nikoli Božích. I v tom je předzvěst další části Samsonova příběhu. Nejistil si, proč jeho manželka prozradila jeho hádanku jeho nepřátelům - stačil mu jeho pohled a názor, ať už šlo o domnělou nevěru nebo že „prostě drží s těmi svými Pelištejci.“ Svou manželku tam dokonce ponechal - nevezal ji s sebou.

⁴ Svatba byla posvátným časoprostorem! Samson nemohl zabíjet své nepřátele při takové události!

To vše bude mít již v následujícím oddílu svou dohru. Velmi smutnou dohru.

Dnešní příběh také předznamenává, jak se budou vůči Samsonovy chovat ženy, které si vybere. Obě budou cizinky, nebudou váhat ho trýznit svým pláčem a nátlakem, aby si vymohly „to své.“ I Samson mohl mnohé udělat lépe!

A že má být dnešní příběh záminkou proti Pelištejcům? Tou se, bohužel, stane - ale až v následujících verších.

Píseň: EZ632 - Neskládejte v mocných naději + **modlitba**

Páně

Rozhovor